

WORKSHOPRAPPORT

LSI Wijkgerichte Aanpak Overvecht

5.12.e & 5.12.e 2019

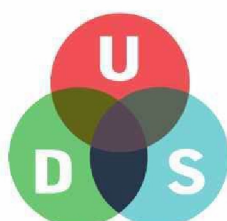
Workshop rapportage over LSI Wijkgerichte Aanpak Overvecht

In opdracht van de gemeente Utrecht uitgevoerd door de Utrecht Data School

Februari 2019

Auteurs:

5.1.2.e & 5.1.2.e

Universiteit Utrecht

Projectbeschrijving

Het project had tot doel verschillende datasets te gebruiken om een wijkgerichte aanpak in de wijk Overvecht te bewerkstelligen. Dit zou gebeuren door het combineren van verschillende databronnen om risico-indicaties van adressen te kunnen genereren. Deze indicaties zijn een aanleiding voor het interventieteam 'Wijkgerichte aanpak Overvecht' om verder onderzoek te doen naar deze 'verwonderadressen' en hier als nodig op te handhaven. Deze risico-indicaties gaan met name over de kans op verschillende vormen van fraude:

- Woon- / adresfraude;
- Uitkeringsfraude;
- Belasting- en premiefraude;
- Misbruik en oneigenlijk gebruik van toeslagen;
- Mogelijk overtredingen van Wet Arbeid Vreemdelingen en Wet Minimumloon.

Naast het handhavingsaspect moet het project ook aandacht hebben voor zorgaspecten. Het interventieteam moet ook zorgvragen herkennen en als zorg voor deze adressen nodig is de nodige instanties die zorg kunnen leveren inschakelen.

Verloop van de workshop:

Bij de workshop waren zo'n 22 deelnemers aanwezig van verschillende afdelingen van de organisatie. Hieronder waren de projectleider, de functionaris gegevensbescherming, mensen van het wijkteam en meer.

De workshop begon met een inleiding van het project door de betrokkenen. Vervolgens kregen de deelnemers een Data Ethics Awareness Test (DEAT), een tool in ontwikkeling door de Utrecht Data School (UDS), die onder andere als doel heeft deelnemers alvast te laten nadenken over mogelijke ethische problematiek in dataprojecten. Er werd een inleiding over UDS en Ethiek gegeven door ^{5.1.2.e} Vervolgens schreven de deelnemers zelf een set aan waarden op, waarvan zij vonden dat de gemeente deze zou moeten nastreven. Hierop volgde een geleide discussie over een voorbeeldcasus van een dataproject: het Criminaliteit Anticipatie Systeem (CAS). Tot slot werd het verloop en het doel van de workshop besproken waarop de methodiek De Ethische Data Assistent (DEDA) werd uitgelegd.

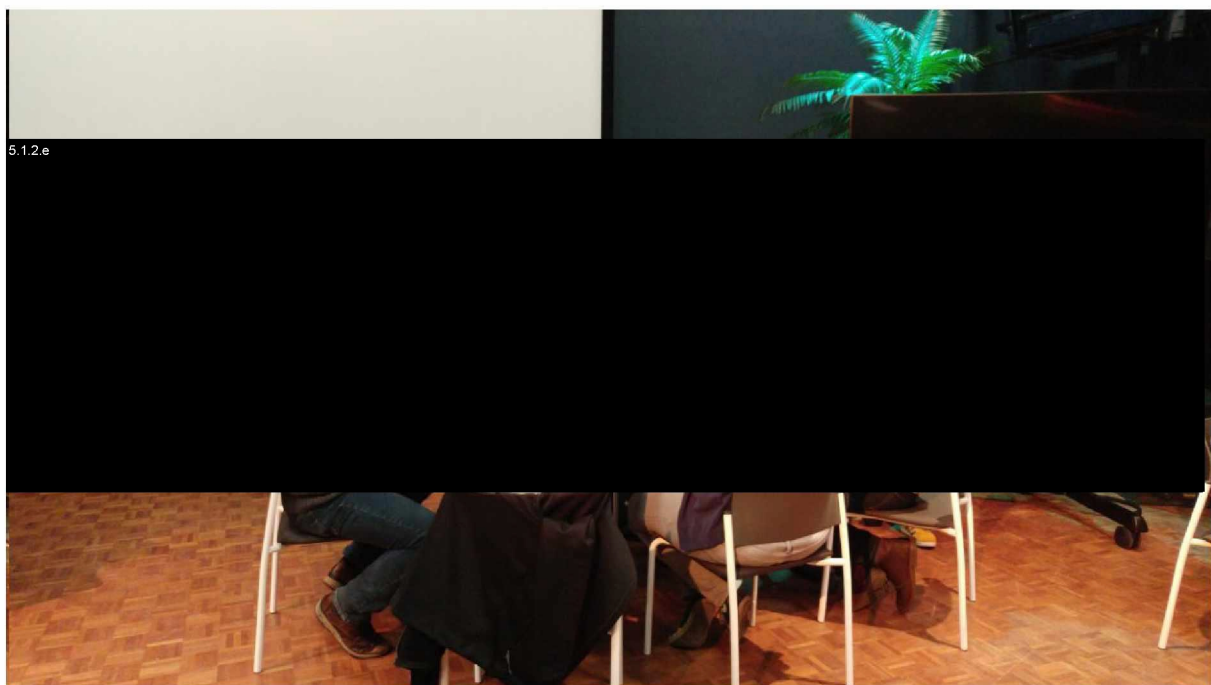
Toen moesten de deelnemers aan de slag. De deelnemers werden in drie groepen van ongeveer 7 deelnemers verdeeld. Elk van deze groepen doorliep de poster en bediscussieerde de vragen. De discussies verliepen erg goed en er was genoeg ruimte voor alle deelnemers om hun gedachten te uiten. Na afloop van de groepsdiscussies werd er een ethisch beslissingsspel gespeeld. Elke groep heeft hier de belangrijkste discussiepunten die tijdens hun deliberatie langs waren gekomen gepresenteerd. Een andere groep moest hierop reageren terwijl zij in de rol van een ethische commissie traden. Het was hun taak om kritische vragen te stellen bij het project en om te advies geven over de voortgang van het project. In deze laatste fase van de workshop kwam nog veel discussie over eerder

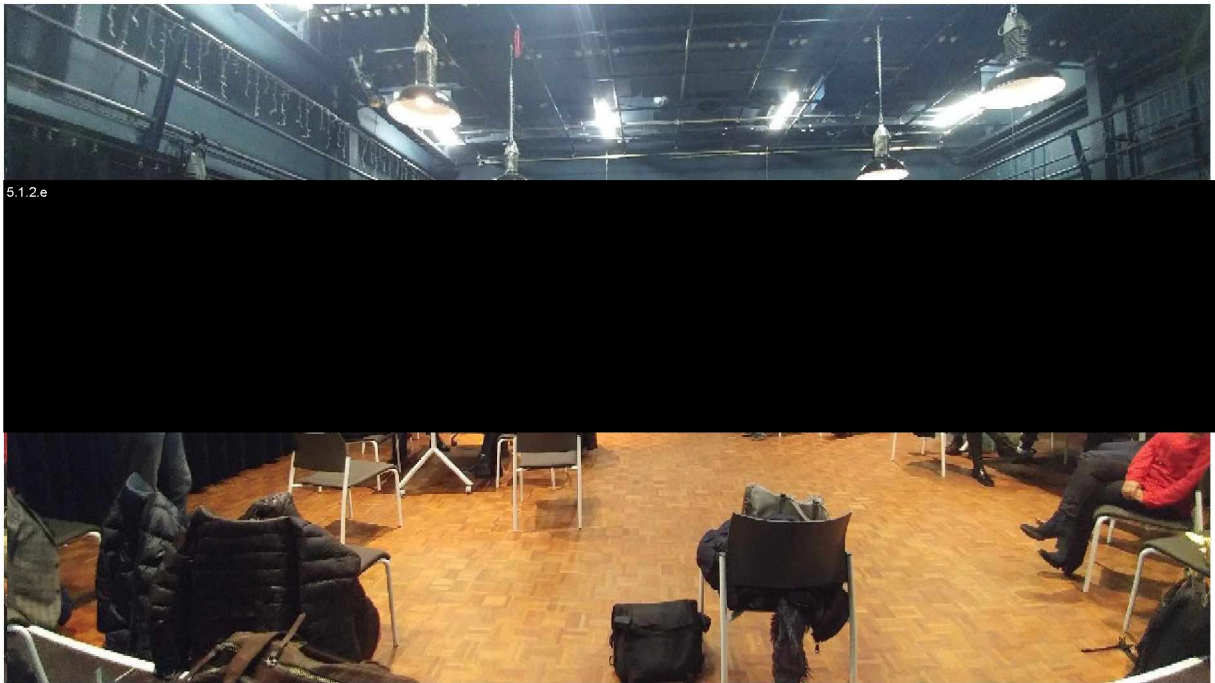
besproken onderwerpen naar voren. De belangrijkste onderwerpen worden besproken in het volgende hoofdstuk.

Tot slot werd de workshop geëvalueerd. De meeste deelnemers vonden de discussie erg nuttig. Er was nog discussie over de status van de workshop. Dit kwam doordat het ethisch assessment verplicht is gesteld voor data-projecten vanuit de politiek, maar onder wat voor randvoorwaarden dit moet gebeuren is nog onduidelijk. Dit is een onderwerp wat binnen de gemeente nog uitgewerkt moet worden. Hierop werd de workshop besloten.

Data Ethics Awareness Test (DEAT)

De DEAT die in het begin van de workshop werd afgenomen staat als tool nog in de kinderschoenen. Vooralsnog diende het vooral ter activatie van het nadenken over ethische valkuilen van dataprojecten. Verdere analyse en een vergelijking met andere respondenten moet nog uitwijzen of het tool zelf waardevolle inzichten brengt en of deze nog van toevoeging kunnen zijn voor beleid omtrent dataprojecten. Zodra hier meer inzicht in is zal dit gedeeld worden met de respondenten, via de projectleider van dit project, maar het heeft geen invloed op het verdere verloop van dit project.

Belangrijkst besproken onderwerpen:

Betrouwbaarheid van de databronnen

In meerdere groepen werd uitvoerige discussie gevoerd over de kwaliteit van de data. De vraag was in hoeverre kun je bouwen op de partners en in hoeverre dit nog gecontroleerd zou moeten worden. Deze discussie betrof vooral het feit dat de data van de partners gewoon werd overgenomen. Sommige deelnemers waren van mening dat men er toch van uit moest kunnen gaan dat de data van andere overheidsinstanties betrouwbaar waren terwijl andere hier sceptisch over waren.

Algoritme

Bij sommige groepen werd het algoritme nauwelijks besproken, terwijl het bij een andere groep juist een uitvoerig onderwerp was. Dit kwam omdat er in dit project wordt geen algoritme gebruikt, maar er wordt wel gebouwd op de algoritmen van alle partners. Evenals met de kwaliteit van de data riep dit een discussie op over de verantwoordelijkheden over de algoritmen binnen dit project. Er werd besloten dat ook binnen het project duidelijkheid zou moeten zijn over hoe de algoritmen werken en dat de deelnemers van dit project moeten kunnen uitleggen hoe deze algoritmen werken aan het publiek.

Transparante communicatiestrategie

Hoe dit project het beste naar de burgers toe kon worden gecommuniceerd was ook een van de veelbesproken onderwerpen. Er werd nagedacht over een betere manier om het naar burgers te communiceren dan er op dit moment stond. Dit communiceren zou zowel voorafgaand aan ingrijpen als na eventueel ingrijpen moeten gebeuren. Er werd ook uitgebreid gesproken over manieren om burgers meer bij het project te betrekken.

de deelnemers willen dit ondervangen door goede communicatiestrategieën en transparantie naar de burgers toe.

Manier van ingrijpen:

Een belangrijk discussiepunt dat ook aan het einde van de workshop duidelijk naar voren kwam was wat de manier van ingrijpen zou moeten zijn bij een verwonderadres. Er werd door meerdere deelnemers aangegeven dat zij huisbezoeken te ingrijpend achten. Dit middel zou alleen moeten worden ingezet als er geen ander alternatief was. De projectdeelnemers zouden nog beter kunnen nadenken over alternatieve methoden om mensen te benaderen.

Project als doorgeefluik van de zorg.

De verhouding tussen het zorgaspect en het handhavingsaspect van dit project was niet heel duidelijk. Deze verhouding was mede hierdoor een belangrijk onderwerp van de discussie. Het werd duidelijk dat dit project van oorsprong een handhavingsproject was, wat vanuit de politiek het verzoek kreeg om ook een zorgaspect te implementeren. Maar hoe dit gedaan moest worden was nog niet goed uitgewerkt. Het project had hierdoor nog niet een duidelijk zorgdoel geformuleerd en ontbrak het hierbij aan afbakening.

Andere punten die ter discussie stonden bij dit onderwerp, waren of de handhavers van het interventieteam wel in staat zouden zijn om zorg te verlenen of een zorgvraag te herkennen. Sommige deelnemers dachten van wel, anderen hadden hier vraagtekens bij. Ook werd besloten dat het goed zou zijn om het buurtteam automatisch bij een verwonderadres te betrekken maar dat dit alleen kon mits er toestemming was burgers in kwestie. Dat deze toestemming verkregen werd via de handhavers werd ook nog kritisch over gereflecteerd en hoe dit proces loopt moest nog verder uitgedacht worden.

Het datasysteem is ondersteunend.

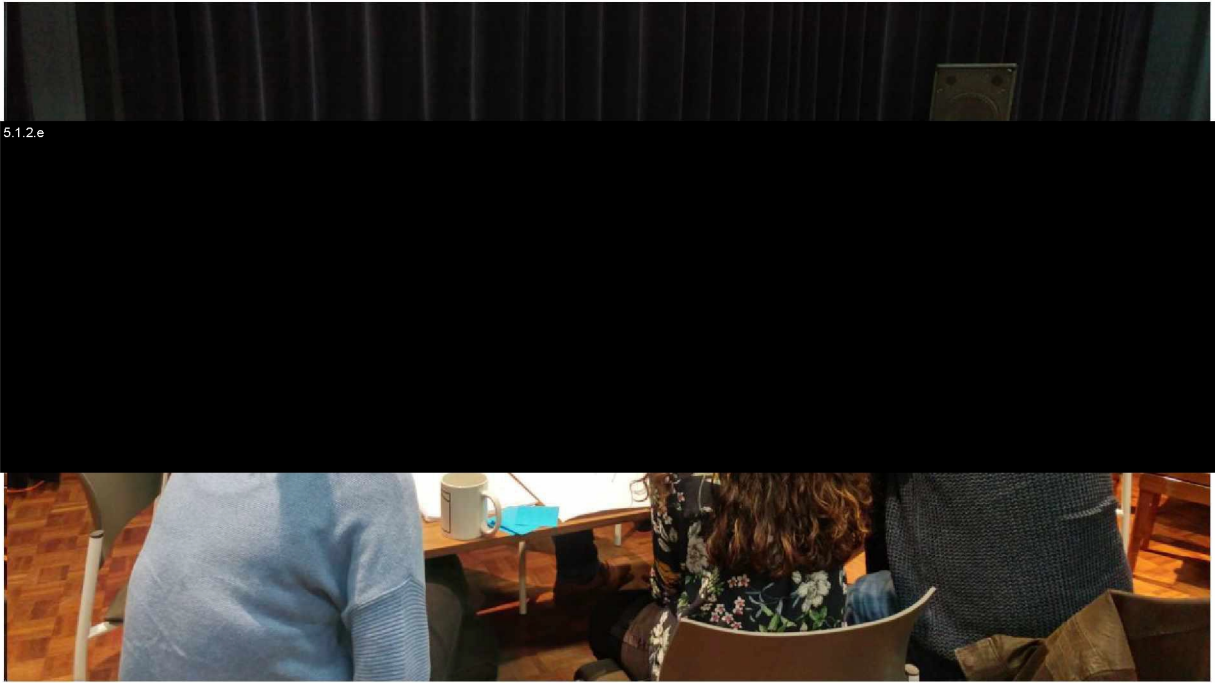
Het datasysteem dat in dit project wordt gebruikt is niet leidend, dit was al besloten. Het is een aanleiding voor verder onderzoek om te besluiten of er bij een verwonderadres aangebeld zou moeten worden. Elk adres wordt individueel besproken in een groep samengesteld uit alle partners.

Voor- en na evaluatie van het project

Een ander belangrijk punt van discussie was het voorkomen van bias en false positives in dit project. Meerdere deelnemers kaartten aan dat zij het erg belangrijk vonden dat er goede controle was van het model op vooroordelen.

Pseudonimisatie

Om de kans op misbruik of fouten te voorkomen werd er besproken dat het systeem maar toegankelijk mocht zijn voor een beperkt aantal mensen. De mensen die met het systeem moeten werken hebben grotendeels alleen toegang tot een gepseudonimiseerde dataset die niet herleidbaar is tot specifieke adressen in kwestie. Pas wanneer er interventie plaats moet vinden kan de dataset worden ontsleuteld door de relevante projectleider.

Samenwerking van verschillende partners

Er werd ook besproken hoe er problemen zouden kunnen ontstaan uit het feit dat dit een project is van een samenwerking tussen verschillende partners met verschillende perspectieven en belangen. Er werd onder andere gezegd dat blauw en rood en handhaving misschien meer willen aanpakken terwijl het UWV en gemeente hebben een andere insteek van preventie en zorg hebben.

Efficiëntie

Een andere zorg die door sommige deelnemers werd geuit was er een van efficiëntie. Hierbij was de vraag of het project al het gedoe waard is voor de resultaten die we krijgen. Zou het geld en de investeringen opwegen tegen het aantal fraudeurs dat wordt gepakt? Deze zorg werd niet door alle deelnemers gedeeld en werd niet als zodanig van belang geacht dat het nut van het project in twijfel werd getrokken.

Advies

Over het algemeen gelooft UDS dat dit project goed is doordacht en dat het met een zorgvuldige aanpak goed tot uitvoering kan worden gebracht. Op een paar punten denkt UDS dat er nog ruimte is voor verdere reflectie of concretere actie.

1. *Het zorgaspect* moet duidelijker worden geformuleerd en structureler worden meegenomen in het project. Er moet nog worden nagedacht hoe dit zorgaspect concreet in het project wordt opgenomen. Hierbij zou een mogelijke evaluatie over of het interventieteam inderdaad ook de zorgvraag kan herkennen en oppakken een optie kunnen zijn. Er moet goed nagedacht worden over hoe de toepassing van het zorgaspect in dit project getoetst zou kunnen worden en hier moeten nog concrete plannen voor worden gemaakt. Dit is nodig voor de legitimiteit van het project. Als het project er immers niet in slaagt het zorgaspect te implementeren is het niet doorgegaan op de politieke besluitvorming.
2. *Algoritmen en kwaliteit van de data*. UDS gelooft dat er bij projecten die bestaan uit een samenwerking van verschillende partners, er goed nagedacht moet worden over de verschuiving van verantwoordelijkheden. Om deze reden zou het project goed moeten nagaan waar de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de data ligt. Hetzelfde geldt voor de werking van de algoritmes die de partners gebruiken. Het is zeker dat ook dit project verantwoordelijkheid draagt voor de mogelijke gevolgen van slechte data en de werking van de algoritmen van de partners, daarom moet de projectleider ook hiervoor garant kunnen staan. Ook moeten er concrete plannen komen voor het controleren en evalueren van de werking van het project.
3. Er moet nog goed nagedacht worden over het *handelingsperspectief* van het project. Er waren nog duidelijk zorgen over de precieze aanpak van verwonderadressen. Hierover kan nog eens een discussie gevoerd worden tussen verschillende betrokkenen waarvan de uitkomst moet zijn duidelijkheid creëren en richtlijnen op te stellen. Dit zou ook de zorgen over de verschillende belangen van de betrokken partners deels ondervangen.

